

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 42/04-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudcu Jána Mazáka a sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti E. L. a E. S., obidve bytom M., zastúpených advokátom JUDr. M. B., P., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. L. a E. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Dolný Kubín p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. E. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 75 000 Sk (slovom sedemdesiatpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Dolný Kubín povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. E. S. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 75 000 Sk (slovom sedemdesiatpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Dolný Kubín povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. E. L. a E. S. p r i z n á v a úhradu trov konania 15 260 Sk (slovom pätnásťtisícdivestošesťdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Dolný Kubín povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. M. B., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2004 doručená s'ťažnosť E. L., rod. S., a E. S., rod. L., obidve bytom M. (ďalej len „s'ťažovateľky“), zastúpených advokátom JUDr. M. B., P., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu v Dolnom Kubíne (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91.

Napadnuté konanie začalo návrhom na začatie konania o práve prechodu cez označené parcely 25. júla 1991, keď právny predchodca s'ťažovateľiek A. L., nar. 11. apríla 1936, zom. 7. októbra 1997 (ďalej len „navrhovateľ“), tento návrh okresnému

súdu podal. Počas jeho života okresný súd dva razy vo veci rozhodol (16. januára 1992 a 28. februára 1994), pričom v odvolacom konaní Krajský súd v Banskej Bystrici v oboch prípadoch rozsudky zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (3. marca 1992 a 24. mája 1994). Navrhovateľ 8. novembra 1995 odstránil vady návrhu a 13. novembra 1996 a 28. júla 1997 urgoval nariadenie pojednávania. Po jeho smrti 7. októbra 1997 právne nástupkyne navrhovateľa – sťažovateľky - oznámili súdu úmrtie navrhovateľa. Dňa 15. mája 1998 a 22. februára 1999 doplnili podklady vo veci osvedčenia o dedičstve. Dňa 16. marca 1999 a 21. apríla 1999 boli nariadené pojednávania vo veci. Sťažovateľky opakovane navrhovali vyhotovenie geometrického plánu 12. apríla 2000 a 25. februára 2000, opätovne 23. júla 2001 a 3. mája 2002. Dňa 26. júla 2001 okresný súd sťažovateľkám oznámil, že došlo k zmene konajúceho sudcu, ktorý potrebuje čas na naštudovanie spisu. Dňa 8. decembra 2003 podali sťažovateľky sťažnosť na neprimerané prietahy v konaní predsedovi okresného súdu.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti poukazujú na to, že súdne konanie už trvá takmer 13 rokov a vec stále nie je s konečnou platnosťou skončená a rozhodnutá. Domnievajú sa, že nečinnosťou okresného súdu a prietahmi v súdnom konaní bolo porušené ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prerokovanie veci spravodlivo, verejne a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Na základe všetkých uvedených skutočností navrhujú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľiek E. L., rod. S., nar. 21. 7. 1935 a E. S., rod. L., nar. 31.8.1966, obe bytom M., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv postupom Okresného súdu v Dolnom Kubíne vo veci vedenej pod spis. zn.: 8 C 476/91 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Dolnom Kubíne prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91 konal bez zbytočných prietahov.

3. Sťažovateľkám priznáva spoločne a nerozdielne primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch v sume 300.000,- Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd v Dolnom Kubíne povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd v Dolnom Kubíne je povinný uhradiť sťažovateľkám trovy konania vo výške 8.796,- Sk, ktoré pozostávajú z dvoch úkonov tarifnej hodnoty po 4 270,- Sk jeden úkon a dvakrát paušálna suma náhrad po 128,- Sk, a to do 15 dní od doručenia nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. M. B. advokáta Advokátskej kancelárie v P. vedený vo VÚB a. s. Dolný Kubín, ex. Tvrdošín č. ... do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. “.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval a pretože nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal ju uznesením č. k. II. ÚS 42/04-10 z 24. februára 2004 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľky a okresný súd, aby ústavnému súdu oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Zároveň ústavný súd vyzval okresný súd, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Obidvaja účastníci konania oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predseda okresného súdu k sťažnosti uviedol nasledovné:

„Žaloba vo veci 8 C 476/91 bola tunajšiemu súdu podaná dňa 25. 7. 1991. Prvé pojednávanie prebehlo 12. 9. 1991, ďalšie 26. 9. 1991. 30. 10. 1991 vykonal súd ohliadku miesta. Ďalšie pojednávanie prebehlo 16. 1. 1992, kedy súd rozhodol vo veci rozsudkom, proti ktorému bolo podané zo strany odporcov odvolanie a Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením 15 Co 72/92 zo dňa 3. 3. 1992 rozsudok tunajšieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spisový materiál bol nášmu súdu zaslaný 18. 3. 1992 a vo veci 9. 4. 1992 prebehlo ďalšie pojednávanie. Následne na to súd pojednával 30. 4. 1992. 7. 10. 1992 bol súdu doručený vzájomný návrh odporkyne v 3. rade a ďalšie pojednávanie bolo vykonané 8. 12. 1992, 29. 7. 1993, 24. 2. 1994, 28. 2. 1994, kedy súd opätovne vo veci rozhodol rozsudkom a návrh navrhovateľa zamietol, pričom zamietol aj protinávrh odporcov. Proti tomuto rozsudku bolo podané navrhovateľom odvolanie, na základe ktorého Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením 15 Co 1315/94 zo dňa 24. 5. 1994 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol nášmu súdu doručený

17. 6. 1994. Ďalší úkon zo strany súdu bol vykonaný 16. 3. 1999, kedy prebehlo pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu ustanovenia znalca do konania a vykonania obhliadky na mieste. Obhliadka bola vykonaná 21. 4. 1999, pričom od tohto dátumu súd vo veci nekonal. Posledným zákonným sudcom vo veci je JUDr. R. P., ktorý má vec pridelenú do senátu od júla 2001 a je pravdou, že vo veci od tohto termínu nekoná, čo je však spôsobené enormným nápadom vecí do senátov všetkých sudcov tunajšieho súdu, pričom momentálne na Okresnom súde Dolný Kubín pracujú 4 sudcovia, ktorých zaťaženosť je neprimerane vysoká a nie sú schopní plynule konať v každej veci. JUDr. P. prednostne vybavuje veci maloletých vecí, pracovné veci a veci náhrady škody z titulu ublíženia na zdraví.“.

Obdobné skutočnosti zistil ústavný súd zo spisu sp. zn. 8 C 476/91.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie veci v primeranom čase podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho

orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa týchto kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateliek.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd je toho názoru, že po právnej stránke nejde o zložitú vec, pričom faktickú zložitosť nemožno vylúčiť, pretože predmetom konania je právo prechodu cez nehnuteľnosť, ktoré vyžaduje odborné posúdenie; zo strany sťažovateliek bolo opakovane navrhované vyhotovenie geometrického plánu a znalecké dokazovanie (vykonanie obhliadky na mieste).

2. Čo sa týka správania sťažovateliek, tieto sa stali účastníčkami namietaného konania v súlade s § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku po tom, ako pôvodný účastník (žalobca) tohto konania v roku 1997 zomrel. Správanie sťažovateliek možno označiť ako aktívne a súčinnosťné, reagovali na požiadavky okresného súdu (zaslanie osvedčenia o skončení dedičského konania, zloženie zálohy na znalecké dokazovanie, zaslanie plnej moci právneho zástupcu) a opakovane iniciatívne navrhovali vypracovanie geometrického plánu. Ústavný súd na základe vyššie uvedeného uzavrel, že sťažovateľky svojím správaním neprispeli k celkovej dĺžke konania a nespôsobili zbytočné priet'ahy v konaní.

3. Čo sa týka postupu okresného súdu, tento vo veci koná od roku 1991, t. j. takmer 13 rokov, pričom vec nie je ešte právoplatne skončená. Okresný súd vo veci dva razy

meritórne rozhodol (v roku 1992 a 1994), ale jeho rozhodnutia boli odvolacím súdom v oboch prípadoch zrušené, pričom od roku 1994 bolo vo veci zo strany súdu nariadené len jedno pojednávanie (16. marca 1999) a vykonaná obhliadka (21. apríla 1999).

V súvislosti s vyhodnotením tretieho kritéria - postupu okresného súdu ústavný súd uvádza, že pri uplatnení vyššie uvedených troch kritérií ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný...“ (II. ÚS 4/03). V tejto súvislosti ústavný súd tak zo spisu, ako aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu zistil, že v danom prípade okresný súd bol nečinný bez vykonania akéhokoľvek úkonu (s výnimkou vyššie uvedených) takmer deväť rokov (osem rokov a deväť mesiacov).

V nadväznosti na toto zistenie a v súlade s vyššie uvedeným ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania uzavrel, že v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 476/91 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní a v nadväznosti na to aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 476/91 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľiek o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 8 C 476/91 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľiek priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľky žiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie spolu vo výške 300 000 Sk z dôvodu dlhotrvajúceho stavu právnej neistoty, a tým spôsobenej morálnej ujmy predovšetkým tým, že zo strany súdnej moci sa im nedostalo právnej ochrany v prípade rozhodovania o žalobnom návrhu ich predchodcu vo veci, ktorá tak jemu, ako aj im spôsobila značnú majetkovú ujmu, ktorej následky nesú dodnes. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 75 000 Sk každej zo sťažovateľiek zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu za ujmu, ktorú utrpeli, vzhľadom na povahu veci a celkovú dĺžku konania.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na

konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania s'ťažovateľiek, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. B. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 15 260 Sk (slovom pätnás'tisícdvestošesťdesiat slovenských korún) za štyri úkony právnej pomoci (každéj s'ťažovateľke po dva úkony) podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 17 ods. 2 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk, t. j. 4 530 Sk za jeden úkon znížených o 20 % (pretože išlo o spoločné úkony právnej pomoci) a 140 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2004